

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ, ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

Веселовська Н.О.

здобувач,

Національна академія управління

ВИЯВЛЕННЯ ПРИЧИН ВТЯГНЕННЯ НЕПОВНОЛІТНІХ У ЗЛОЧИННУ ДІЯЛЬНІСТЬ

XXI століття в Україні характеризується різким загостренням соціальних проблем молоді та дітей. Що стосується неповнолітніх, то великою проблемою є такий небезпечний виду злочинної діяльності, як втягнення неповнолітніх у вчинення злочинів.

Незважаючи на актуальність дослідження даної теми, відсутні роботи вітчизняних науковців, які б комплексно досліджували вказану проблему. Окремі автори торкалися криміналістичних аспектів даної проблематики: Авер'янова Т.В., Белкін Р.С., Волинський О.Ф., Жбанков В.А., Закатов О.О., Лавров В.П., Образцов В.О., Росінська О.Р., Яблоков М.П. та інші.

За результатами проведеного нами за останні 6 місяців анкетування серед учнів, студентів, співробітників правоохоронних органів, адвокатів, психологів, соціальних працівників та вчителів, було встановлено, що існує гостра потреба в дослідженні вказаної проблеми і розробки відповідних заходів.

Ціль статті. Розкрити питання профілактики та виявлення даного злочину.

Офіційна статистика показує, що рівень злочинності в усьому світі значно зріс порівняно з останньою половиною XX століття. Винятком стала така високорозвинена країна, як Японія [1].

В умовах формування молодої держави, постійних реформ та змін, неповнолітні потребують особливої соціальної підтримки та соціального захисту: вони перебувають в стані формування і утвердження життєвих позицій, мають свої інтереси і потреби, відчують на собі тягар політичної та економічної кризи, не почувуються захищеним з боку держави.

Неповнолітні – це майбутнє держави, тому таким важливим є формування їх як нормальних, здорових, соціально свідомих громадян.

Для формування неповнолітніх в повноцінних дорослих необхідно забезпечити їх розвиток, роль і місце в суспільстві, з'ясувати їх проблеми. Серед традиційних: кохання, дружби, пошуків сенсу життя, – актуальними є: здоров'я, освіта, спілкування, престижність майбутньої професії, соціальне становище родини.

Злочинність неповнолітніх – явище, небезпечне для суспільства, адже вона сприяє поширенню кримінальної субкультури серед молодого покоління, формуванню злочинних навичок та романтизації кримінального способу життя як сьогодні, так і в майбутньому.

Суспільна небезпека втягнення неповнолітніх в злочинну діяльність полягає в тому, що вона може бути замаскована під діяльність різноманітних гуртків, секцій. Дорослий, якому довіряють свою дитину батьки, втягує її в злочини часто несвідомо для самого неповнолітнього. Часто неповнолітні вважають, що кримінальна відповідальність за тяжкі злочини настає лише з 16 чи навіть з 18 років [2, с. 11-12]. А потім, зрозумівши правду, дитина боїться або соромиться розповісти про вчинене дорослим (за різних причин).

Таким чином, злочинність дітей зростає з кожним роком. Склалася загрозлива статистика злочинності неповнолітніх, котра у декілька разів перевищує темпи зростання злочинності дорослих [3]. Крім моральної шкоди для неповнолітніх найбільша суспільна небезпека даного злочину полягає у тому, що неповнолітні поповнюють ряди злочинців, а організатори цього уникають притягнення до кримінальної відповідальності, продовжуючи вербувати нові кадри. Саме тому необхідно організувати ефективну боротьбу з даним негативним явищем і не залишити без уваги боротьбу із втягненням неповнолітніх у злочинну діяльність. Одним з напрямів боротьби з цим явищем є попередження, виявлення та розслідування вказаної діяльності. Тому розробка методів є актуальною та практично значущою.

Дослідження проблеми втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність почалося з того, що 50 неповнолітніх, соціальних працівників та студентів написали по 5 найбільш значущих причин

даної проблеми. З перелічених причин було виділено 18, які було названо опитуваними:

- 1) Фільми, Інтернет, різні ТВ-передачі;
- 2) Вплив однолітків;
- 3) Інтерес до чогось нового, невідомого;
- 4) Неувага батьків;
- 5) Не сформовані моральні цінності;
- 6) Погана компанія;
- 7) Відсутність одного з батьків;
- 8) Надмірна самостійність;
- 9) Проблеми в сім'ї;
- 10) Поганий приклад старших (в тому числі родичів);
- 11) Відсутність хорошого прикладу для наслідування;
- 12) Бажання виділитися, бути в центрі уваги, бути лідером свого оточення;
- 13) Характер;
- 14) Внутрішні мотиви;
- 15) Обставини, які «диктують» таку поведінку;
- 16) Відсутність друзів-підлітків;
- 17) Тиск батьків;
- 18) Втрата авторитету батьками та педагогами.

У результаті проведеного анкетування серед 200 осіб різного віку, соціального становища та статі було виявлено, що 32% опитаних мають досвід поганого прикладу старших (в тому числі родичів); 25% відносять до причин втягнення неповнолітніх у злочинну діяльність неувагу батьків; 21% вважають, що такий вплив мають фільми, Інтернет, різні ТВ-передачі; 10% називають вплив однолітків; а решта 12% відповіли, що такий вплив отримують через інтерес до чогось нового, невідомого та інше [4].

Важливим є те, що діти вважають дорослого злочинця своїм «наставником», «гуру», їх привертають до нього розмови останнього про «романтику злочинного світу»; діти часто не розуміють, що вчиняють протиправне діяння; бояться розправи з боку друзів чи такого «вчителя»... Тому вказані злочини виявляються і розкриваються часто випадково, а не внаслідок цілеспрямованої та ефективної діяльності правоохоронних органів.

Однією з ефективних форм є робота громадських організацій, в яких, за принципом «рівний – рівному» є можливість проводити індивідуальні бесіди з неповнолітніми, під час яких можливо викликати дитину на відвертість, показати, що небайдужа доля

дитини. У даному разі велику роль має досвід волонтера, його вміння спілкуватися, особистісний підхід до неповнолітнього.

На профілактику правопорушень неповнолітніх значний вплив має правове виховання дітей у сім'ї, яке на сьогоднішній день в Україні проводиться недостатньою мірою. За результатами опитування батьків неповнолітніх з'ясувалося, що близько 60% батьків проводять зі своїми дітьми бесіди правового характеру, роз'яснюючи сутність моральних і правових норм, заборон, але в повчально-залякуючій манері, що відштовхує дитину від батьків і не дає можливості розкритися та попросити допомоги у рідних в необхідний момент [5].

Список використаних джерел:

1. Michael Rutter. Antisocial Behavior by Young People A Major New Review. – MRC Child Psychiatry Unit, London. – 1998.

2. Пащенко В.М. Особливості злочинності неповнолітніх// Проблеми протидії злочинності неповнолітніх: Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (20-21 квітня 2006 року) / За заг. ред. д.ю.н., проф. В.П. Петкова, к.ю.н. Цимбалюка М.М. – Кіровоград: Кіровоградський юридичний інститут ХНУВС, 2006. – 150 с.

3. Музика М.В. Аналіз злочинів неповнолітніх та шляхи їх подолання. [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://intkonf.org/muzika-mv-analiz-zlochiviv-nerovnolitnih-ta-shlyahi-yih-podolannya>.

4. Результати проведеного анкетування серед 200 студентів, проведене автором у 2014 році.

5. Результати проведеного анкетування серед 200 респондентів, проведене автором у 2014 році.